

Nr 189.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § c) lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207); given Stockholms slott den 31 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § c) lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207).

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Länsstyrelse äger för närvarande under vissa förutsättningar meddela tillstånd att anordna lotteri, där insatserna icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 15 000 kronor. I propositionen föreslås, att detta belopp höjes till 30 000 kronor.

Förslag
till
förordning
om ändrad lydelse av 3 § c) lotteriförordningen
den 19 maj 1939 (nr 207).

Härigenom förordnas, att 3 § c) lotteriförordningen den 19 maj 1939¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

3 §.

(Nuvarande lydelse:)

c) efter tillstånd av länsstyrelsen under förutsättning

att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran,

att lotteriet bedrivs allenast inom länet,

att vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöras av penningar eller värdepapper, samt

att insatserna, stämpelavgift däri ej inbegripen, icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 15 000 kronor.

Varor, vilka — — — nyss sagts.

(Föreslagen lydelse:)

c) efter tillstånd — — — värdepapper, samt

att insatserna, stämpelavgift däri ej inbegripen, icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 30 000 kronor.

Varor, vilka — — — nyss sagts.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952.

¹ Senaste lydelse av 3 § se SFS 1949:227.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 mars 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler fråga om ytterligare *decentralisering av ärenden angående tillstånd att anordna lotterier* och anför därvid följande.

Efter beslut av 1949 års riksdag företogs samma år viss ändring av lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207) i syfte bl. a. att nedbringa antalet av de ärenden rörande tillstånd att anordna lotteri, vilkas prövning ankommer på Kungl. Maj:t.

I en inom handelsdepartementet den 12 februari 1952 upprättad promemoria har nu föreslagits att handläggningen av ärenden rörande lotteritillstånd skulle ytterligare decentraliseras.

Innan jag går in på detta förslag och på de yttranden, som avgivits däröver, torde en redogörelse få lämnas för gällande bestämmelser samt för de synpunkter, som framfördes vid den ändring som vidtogs år 1949.

Gällande bestämmelser om rätt att anordna lotteri.

Enligt 1 § i lotteriförordningen må lotteri om penningar eller penningars värde ej utan tillstånd av Kungl. Maj:t anordnas för allmänheten i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i förordningen. I denna angivas förutsättningarna dels för de fall, när lotteri får anordnas utan särskilt tillstånd — nämligen då fråga är om lotterier med karaktär av tivoli- eller basarnöjen [2 §], s. k. egentliga lotterier av ringa omfattning [3 § a)] och smärre s. k. tidningslotterier [5 §] — dels ock för de fall när tillstånd fordras och polismyndighet [3 § b)] resp. länsstyrelse [3 § c)] äger befogenhet att meddela sådant.

Beträffande de fall, när särskilt *tillstånd icke erfordras* må följande nämnas.

Enligt 2 § i förordningen må lotteri anordnas efter *anmälan hos polismyndigheten* minst 7 dagar innan under följande förutsättningar. Lotteriet

skall anordnas i samband med offentlig nöjeställning eller tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål samt bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område. Vinsterna skola uteslutande utgöras av varor eller av anvisningar, vilka gälla som betalningsmedel endast inom nämnda område. Värdet å högsta vinst får icke överstiga 5 kronor och eventuell insats får icke överstiga 25 öre eller, om vinsterna utgöras uteslutande av varor, 50 öre. Vinstfördelningen skall äga rum i omedelbar anslutning till deltagandet i lotteriet. Även lotteri, däri insatser och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan — s. k. egentligt lotteri — får enligt 3 § a) anordnas efter anmälan hos polismyndigheten minst 7 dagar innan på följande villkor. Lotteriet skall anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål och bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område. Behållningen i lotteriet skall användas uteslutande för det ändamål, till vars förmån tillställningen äger rum. Vinsterna få icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöras av penningar eller värdepapper. Anmälan må icke avse anordnande vid samma tillställning av lotterier med insatser till högre sammanlagt belopp än 3 000 kronor.

Enligt 5 § må vidare lotteri under vissa förutsättningar anordnas i samband med utgivande av tryckt periodisk skrift utan vare sig anmälan eller tillstånd.

Tillstånd av polismyndighet eller länsstyrelse kan lämnas i fråga om egentligt lotteri, som anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran, om vinsterna icke till större del än som motsvarar därå belöpande skatt utgöras av penningar eller värdepapper. Uppfyllas dessa villkor, må egentligt lotteri anordnas efter tillstånd av polismyndighet, om det bedrivs allenast inom polismyndighetens förvaltningsområde och insatserna icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 5 000 kronor [3 § b)] — bestämmelserna gälla dock icke beträffande Stockholms stad — samt efter tillstånd av länsstyrelse, om det bedrivs allenast inom länet och insatserna, stämpelavgift däri ej inbegripen, icke uppgå till högre sammanlagt belopp än 15 000 kronor [3 § c)].

1949 års lagstiftning.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallades år 1947 särskilda sakkunniga — decentraliseringsutredningen — för att utreda möjligheterna av en ytterligare decentralisering inom statsförvaltningen. Utredningen föreslog i en den 5 februari 1948 avlämnad promemoria vissa ändringar i lotteriförordningen. I promemorian anfördes bl. a. följande.

Av olika skäl hade utredningen icke funnit lämpligt ifrågasätta något avsteg från principen, att Kungl. Maj:ts tillstånd skulle erfordras för att anordna lotterier, där vinsterna till större del än som motsvarade på dessa

belöpande skatt utgjordes av penningar eller värdepapper. Däremot hade utredningen övervägt att i fråga om ärenden rörande tillstånd till varulotterier föreslå en långt gående decentralisering, innebärande att åt länsstyrelse resp. polismyndighet skulle anförtros att meddela beslut rörande alla rena varulotterier oavsett storleken, vilka avsågos att bedrivas allenast inom myndighetens förvaltningsområde. Även om så skedde, skulle emellertid vissa lotterier återstå, nämligen sådana som voro avsedda att bedrivas inom flera förvaltningsområden. I dessa fall skulle erfordras en anordning med gemensamt beslut av berörda lokalmyndigheter, vilket icke föreföll praktiskt genomförbart. Utredningen hade emellertid funnit, att en dylik mera genomgripande decentralisering i fråga om varulotterierna skulle medföra svårigheter med avseende på bl. a. frågorna om vad som skulle förstås med bedrivande av ett lotteri inom visst område, hur efterlevnaden av regler härom skulle kontrolleras och vilken påföljd en överträdelse kunde medföra. Att svårigheter icke redan med gällande bestämmelser uppstått syntes sammanhänga med att de lotterier, som voro beroende av de lokala myndigheternas handläggning, voro så relativt obetydliga, att de i praktiken bedrevos endast inom ett begränsat område. För att undgå de antydda svårigheterna hade utredningen ansett lämpligt att med utgående från gällande bestämmelser tillägga de lokala myndigheterna bestämmanderätt beträffande lotterier av den storleksordning, att de kunde bedömas i regel komma att bedrivas inom ett visst begränsat område. Utredningen ansåg att en avvägning fick göras med hänsyn å ena sidan till önskvärdheten av en i möjligaste mån decentraliserad handläggning och å andra sidan till svårigheterna i fråga om kontroll m. m. Utredningen hade därvid kommit till bl. a. den uppfattningen att i fråga om de lotterier, där tillstånd lämnas av länsstyrelse, en höjning av den då fastställda gränsen — 5 000 kronor — till 15 000 kronor borde vara lämplig.

I flertalet remissyttranden över utredningens promemoria lämnades däri framlagda förslag utan erinran. Beträffande utredningens nyssnämnda förslag att höja värdegränsen i fråga om vissa lotterier ifrågasatte överståthållarämbetet, huruvida en höjning till 15 000 kronor var tillräcklig för att få någon praktisk betydelse. Om någon vinst ur arbetssynpunkt skulle uppnås, borde enligt ämbetets mening gränsen höjas till 30 000 kronor.

I den proposition i frågan, som förelades 1949 års riksdag (prop. nr 97), framhöll jag, att tillståndsgivningen beträffande lotterier borde decentraliseras redan på grund av den omständigheten, att genom penningvärdets fall en förskjutning ägt rum i den ursprungligen avsedda fördelningen av ärenden på de tillståndsgivande myndigheterna. Det syntes emellertid lämpligt att på vissa punkter gå något längre i decentralisering än som motiverades av penningvärdesförändringen, bl. a. med hänsyn till den tillståndssökande allmänheten. Jag tillstyrkte, att lotteriförordningen ändrades på sätt som föreslagits av decentraliseringsutredningen, vilket bl. a. innebar att rent lokala varulotterier med en insatssumma av högst 5 000 kronor överflyttades från länsstyrelserna till polismyndigheterna samt att värde-

gränsen för de lotterier, där tillstånd meddelas av länsstyrelse, höjdes från 5 000 till 15 000 kronor. Riksdagen (första lagutsk. utl. nr 27, skr. nr 209) fann icke anledning till erinran häremot, och förordning i ämnet utfärdades därefter den 13 maj 1949 (nr 227).

Departementspromemorian.

I förenämnda inom handelsdepartementet upprättade promemoria har gjorts en sammanställning av de ansökningar om tillstånd att anordna lotteri, som behandlats av Kungl. Maj:t under år 1951. Av det sammanlagda antalet ansökningar — 289 — biföllos 248 helt eller delvis, under det att 41 avslogos. Av de lotterier, för vilka tillstånd beviljades av Kungl. Maj:t, skulle 114 bedrivas allenast inom ett län och ha en omslutning, som icke översteg 50 000 kronor. I 87 av de nu nämnda lotterierna, således i de ojämförligt flesta fallen, hade en bil upptagits som vinst. Endast i 17 fall förekom vinst i form av värdepapper (premieobligationer). Bland de lotterier, som erhållit tillstånd, funnos 20 s. k. båtlotterier, vilka vart för sig visserligen icke haft sådan omslutning som nyss sagts men för vilka icke angivits någon begränsning i vad avser det område, där lotteriet skulle bedrivas. Det kunde emellertid antagas, att även dessa lotterier i praktiken skulle bedrivas endast inom ett till visst län begränsat område. I fråga om de återstående 114 beviljade lotteriansökningarna omfattade verksamhetsområdet flera län eller uppgick omslutningen till mer än 50 000 kronor.

Totala omslutningen av de lotterier som beviljats under år 1951 utgjorde 17 085 297 kronor. Därvid hade fem hantverks- och serielotterier icke medräknats. Dessa inberäknade kunde omslutningssiffran antagas uppgå till omkring 18 000 000 kronor. Av nämnda belopp hänförde sig omkring 14 275 000 kronor eller inemot 80 % av hela beloppet till de lotterier, som vart för sig haft en högre omslutning än 50 000 kronor eller bedrivits i två eller flera län, samt återstoden omkring 3 725 000 kronor, motsvarande ungefär 20 %, till lotterier som haft en lägre omslutning och bedrivits allenast inom ett län.

I promemorian framhålles, att en överflyttning av lotteriärendenas handläggning från Kungl. Maj:t till länsstyrelserna får anses innebära vissa fördelar för de tillståndssökande. En dylik överflyttning beräknas också medföra arbetsbesparing, eftersom en utsträckt tillståndsgivning genom länsstyrelserna — som redan nu ha att till Kungl. Maj:t avgiva yttrande i samtliga ärenden — icke torde förorsaka någon mera avsevärd ökning av arbetsbelastningen hos dessa. Till länsstyrelsernas handläggning böra emellertid icke överföras ärenden rörande tillstånd till lotterier, i vilka någon vinst utgöres av penningar eller värdepapper till större del än som motsvarar å vinsten belöpande skatt. Ej heller torde — enligt promemorian — en sådan överflyttning kunna ske beträffande lotterier, som skola bedrivas inom flera län. Däremot föreslås en höjning av värdegränsen för de lotterier där tillstånd

skall meddelas av länsstyrelse. Detta är även motiverat med hänsyn till den ändring av penningvärdet, som inträffat sedan värdegränsen senast bestämdes. I promemorian anföres vidare följande.

Den gränsdragning, som gjordes år 1949, avvägdes främst med beaktande av att länsstyrelserna skulle få bestämmanderätt i fråga om lotterier, vilka kunde bedömas i regel komma att bedrivas endast inom respektive län. En viktig synpunkt var att svårigheter med kontrollen kunde befaras beträffande större lotterier. Några svårigheter av sistnämnda slag torde icke ha förekommit vad angår av Kungl. Maj:t medgivna lotterier, vilka skolat kontrolleras av länsstyrelse.

Redan en höjning av ifrågavarande värdegräns från 15 000 till 25 000 kronor beräknas medföra att på Kungl. Maj:ts prövning ankommande ärenden om tillstånd att anordna lotteri nedbringas med omkring 70 ärenden eller med ungefär en fjärdedel. Sättes gränsen vid 30 000 kronor kan det antagas att något över 100 ärenden eller mer än en tredjedel av samtliga sådana ärenden komma att handläggas av länsstyrelserna. Om gränsen bestäms till 40 000 kronor kan det förutses att handläggningen av ytterligare omkring 30 ärenden komma att överflyttas, varigenom antalet lotteritillståndsärenden hos Kungl. Maj:t skulle nedbringas till inemot hälften. Antalet lotterier med en omslutning mellan 40 000 och 50 000 kronor är däremot ganska litet. Det kan därför antagas, att en överflyttning av tillståndsprövningen beträffande dessa icke kommer att medföra någon mera påtaglig vinst vare sig ur arbetsynpunkt eller eljest. Det kan också förutses, att en ökad decentralisering av lotteritillståndsärendena medför, att antalet av de ärenden angående ändring av lotteritillstånd, vilka nu handläggas inom handelsdepartementet, kommer att nedgå.

I promemorian förordas en höjning av värdegränsen för de lotterier, där tillstånd meddelas av länsstyrelse, från 15 000 till 30 000 kronor. Det förutsättes därvid, att en sådan decentralisering icke medför att tillstånd till lotterier med en omslutning mellan 15 000 och 30 000 kronor kommer att lämnas i någon större utsträckning eller för andra ändamål än hittills varit fallet.

Yttranden.

Överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser ha avgivit utlåtanden över departementspromemorian.

Förslaget att höja den värdegräns, som är bestämd för länsstyrelsers tillståndsprövning beträffande lotteriärenden, avstyrkes av *länsstyrelsen i Västmanlands län*, som anser det värdefullt, att ifrågavarande lotteriansökningar avgöras centralt. Härigenom erhålles en bättre överblick över de större lotterierna och större möjlighet att få till stånd en enhetlig och ändamålsenlig prövning. I samtliga andra remissutlåtanden har förslaget tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Några myndigheter ifrågasätta, om icke värdegränsen bör sättas högre än vid 30 000 kronor; sålunda förordas en gräns vid 40 000 kronor av *länsstyrelsen i Jönköpings län*, medan *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* tillstyrker 50 000 kronor.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län anser, att en motsvarande överflyttning bör ske av beslutanderätten i lotteriärenden från länsstyrelsen till polismyndigheterna. De i 3 § a) och b) lotteriförordningen angivna gränserna — 3 000 och 5 000 kronor — för anordnande av lotteri efter anmälan hos resp. tillstånd av polismyndighet böra höjas till 6 000 och 10 000 kronor. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* föreslår, att de för basarlotterier o. d. i 2 § angivna beloppen för insats — högst 25 eller i vissa fall 50 öre — samt för värdet å högsta vinst — 5 kronor — höjas till minst det dubbla. Även *länsstyrelsen i Jämtlands län* finner en höjning motiverad för att anpassa de gränser och belopp, vilka angivits av nyssnämnda båda myndigheter, till det förändrade penningvärdet. Länsstyrelsen ifrågasätter också en höjning av värdegränsen enligt 5 § för smärre tidningslotterier.

Länsstyrelsen i Hallands län föreslår, att sådana lotterier, vartill polismyndighet lämnar tillstånd, skola få bedrivas inom hela länet och ej blott inom polismyndighetens förvaltningsområde. Härigenom skulle man vinna, att länsstyrelserna befriades från ett ej ringa antal lotteriärenden beträffande mindre lotterier, vilka man redan principiellt anförtrott polismyndigheterna.

Stadgandet att lotteri, för vilket länsstyrelse meddelat tillstånd, endast får bedrivas inom länet har — framhåller *länsstyrelsen i Kronobergs län* — haft till följd, att lotterianordnare i orter belägna nära länsgränsen ofta måste söka tillstånd hos Kungl. Maj:t. Om två länsstyrelser gemensamt finge meddela tillstånd, skulle detta medföra en ytterligare minskning i antalet lotteriansökningar till Kungl. Maj:t. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anför, att det enligt dess förmenande icke finns något direkt hinder i lotteriförordningen, att flera länsstyrelser i förekommande fall meddela gemensamt beslut angående lotterier i olika förvaltningsområden. Så hade också skett i ett fall år 1950, då länsstyrelserna i Västernorrlands län och Jämtlands län, på förslag av länsstyrelsen i förstnämnda län, i gemensam resolution meddelat tillstånd för Härnösands stifts ungdomsförbund att anordna ett lotteri inom stiftet. Några svårigheter ur praktisk synpunkt hade icke uppkommit och torde enligt länsstyrelsen knappast heller behöva uppkomma, när det gäller bedrivande av lotteri inom blott två län. Skulle lotteriets verksamhetsområde omfatta tre eller flera län, är säkerligen i de flesta fall insatsbeloppet så högt, att tillståndsprövningen ankommer på Kungl. Maj:t.

Några svårigheter med kontrollen av de större lotterierna ha, enligt vad som framhålles i yttrandena, icke förelegat. I åtskilliga remissvar vitsordas, att ett bifall till förslaget i departementspromemorian icke torde medföra någon nämnvärd ökning av länsstyrelsernas arbetsbörda.

Departementschefen.

Den decentralisering av tillståndsgivningen i fråga om lotterier, som genomfördes år 1949, innebar bl. a. att beslutanderätten rörande varulotterier med en insatssumma mellan 5 000 och 15 000 kronor överflyttades till länsstyrelserna.

Antalet lotteriärenden, som avgöres av Kungl. Maj:t, är emellertid allttjämt förhållandevis stort och uppgick under sistförflutna år till omkring 290. I samtliga fall har vederbörande länsstyrelse avgivit yttrande i ärendet. En ytterligare decentralisering torde därför kunna genomföras, utan att länsstyrelsernas arbetsbörda därigenom i nämnvärd grad ökar.

Vid anmälan av nyss berörda förslag om decentralisering till 1949 års riksdag anförde jag bl. a., att det syntes lämpligt att gå något längre i decentralisering än som motiverades av enbart penningvärdesförändringen. Därvid framhölls att det för lotterianordnare torde vara förenat med praktiska fördelar, om tillståndsgivningen i ökad utsträckning överflyttades till länsstyrelserna. Samma skäl kan allttjämt åberopas. Några principiella hinder mot en sådan överflyttning kunna icke anses föreligga. Ett förslag i denna riktning har biträttts av samtliga länsstyrelser utom en. För egen del tillstyrker jag också, att en ökad decentralisering nu kommer till stånd.

I den promemoria, som utarbetats i frågan, har föreslagits att värdegränsen för de lotterier, där tillstånd lämnas av länsstyrelse, skall höjas från 15 000 till 30 000 kronor. En ytterligare höjning av denna värdegräns torde — som några länsstyrelser anført — kunna övervägas. Jag anser mig emellertid kunna godtaga det i promemorian framlagda förslaget och förordar, att detta genomföres. Däremot synes en ändring av övriga i förordningen angivna värdegränser icke nu böra ifrågakomma.

Under remissbehandlingen har bl. a. framhållits, att antalet lotteriansökningar till Kungl. Maj:t skulle ytterligare minska, om flera länsstyrelser gemensamt finge meddela tillstånd till lotterier inom sina förvaltningsområden. Även decentraliseringsutredningen övervägde ett förslag av denna innebörd men fann, att det icke vore lämpligt att genomföra en sådan ordning. Gällande lagstiftning synes ej lämna utrymme för dylika gemensamma beslut, och någon ändring härutinnan är enligt min mening knappast påkallad. Ej heller torde anledning finnas att ändra vad enligt förordningen nu gäller om polismyndighets befattning med lotterier.

Det av mig förordade förslaget till höjning av värdegränsen för de lotterier, där länsstyrelse lämnar tillstånd, föranleder viss ändring i 3 § c) lotteriförordningen. Den ändrade bestämmelsen bör lämpligen träda i kraft den 1 juli 1952.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att ett i enlighet med det anförda inom handelsdepartementet upprättat förslag till förord-

ning om ändrad lydelse av 3 § c) lotteriförordningen den 19 maj 1939 (nr 207) måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bengt Augustinsson.